

**INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS
LATVIJAS ŪDEŅU
ILGTSPĒJAS CEĻA KARTE**

08.2024.

SATURA RĀDĪTĀJS

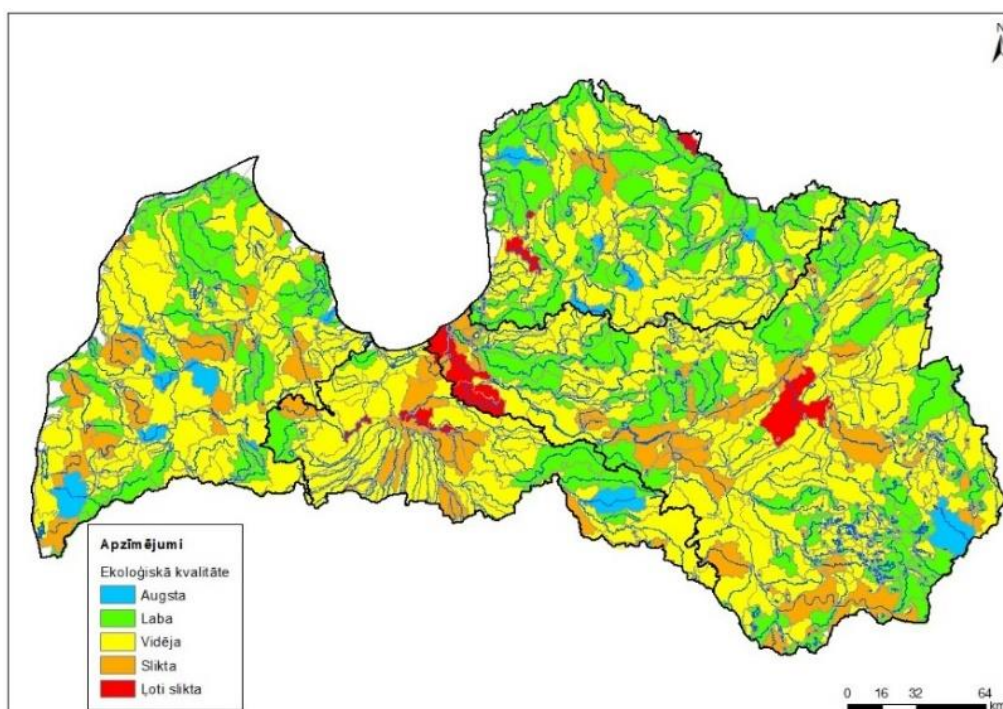
Konteksts	3
Stāvoklis Latvijas upēs un ezeros	3
Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji iekšemes ūdeņu jomā	4
Ziņojuma sagatavošana.....	6
1. Visaptverošs tiesiskais regulējums.....	6
1.1. Politikas plānošanas dokumentu un tiesiskā regulējuma pilnveidošana	6
1.2. Adaptīvā pārvaldība un pārskatīšana	8
2. Ūdens ekosistēmu noturība	10
2.1. Dabas daudzveidības saglabāšanas un atjaunošanas prioritātes piešķirums	10
2.2. Piesārņojuma novēršana un kontrole.....	12
2.3. Ilgtspējīga ūdens izmantošana	14
3. Zināšanu un izpratnes uzlabošana.....	16
3.1. Uzraudzība un izpēte	16
3.2. Zināšanu pilnveidošana.....	19
4. Efektīva koordinācija.....	20
4.1. Ieinteresēto pušu apzināšana, iesaiste jeb apvienošana ar mērķi nodrošināt labu ūdens ekoloģisko stāvokli	20
4.2. Starptautiskā sadarbība.....	22
Nākamie soļi	24

KONTEKSTS

Stāvoklis Latvijas upēs un ezeros

Latvija ir valsts ar bagātīgiem saldūdens krājumiem, no kuriem pagaidām izmantojam nelielu daļu. Eiropas Vides aģentūras 2023. gadā publicētais novērtējums liecina, ka Latvijas ūdens eksploatācijas indekss (saldūdens ieguves apjoms pretstatā ilgtermiņā pieejamajiem resursiem) ir 0,3% - piektais zemākais Eiropā. Tomēr 2023. gadā Latvijā piedzīvojām gan janvāra plūdus Jēkabpilī, gan ļoti sausu vasaras sākumu visā valstī. Tas ir atgādinājums, ka arī mūsu reģionā laikapstākļu izmaiņas saasina gan ūdens trūkuma, gan pārmērīga daudzuma (plūdu) izraisītos riskus.

Tieši tāpēc, ka Latvijā ūdens ir viegli pieejams praktiski visā valsts teritorijā, ūdens taupīšana, aizsardzība un ilgtspēja nav pašsaprotamas prioritātes. Latvijā ir tūkstošiem upju un ezeru, tomēr tikai nedaudz vairāk kā trešdaļa (~ 35%) no tiem ir novērtēta kā labā ekoloģiskā stāvoklī esoši. Šajos ūdeņos var peldēties un makšķerēt, tos var izmantot saimnieciskām vajadzībām. Tomēr šādas upes un ezeri nav veselīgi, par ko liecina to strauja aizaugšana, zilaļģu savairošanās vai kādreiz sastopamo zivju sugu pazušana.

Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte (2022., LVĢMC dati)

Upēs, ezeros joprojām nonāk pārāk daudz augu barības vielu, visvairāk no izkliedētiem avotiem, būtiski ietekmējot ap 30% ūdensobjektu. Savukārt ap 40% ūdensobjektu (galvenokārt upju) nav labā stāvoklī tāpēc, ka to krasti un gultne ir pārveidoti, vai arī to brīvu plūdumu un zivju dabisko migrāciju aptur dažādi šķēršļi – gan aktīvi izmantoti, gan sen pamesti un palikuši bez īpašnieka. Pārveidojumi, šķēršļi un izkliedētais piesārņojums kā būtiski upju un ezeru stāvokli ietekmējošie faktori tika norādīti jau upju baseinu apsaimniekošanas plānos un Vides politikas pamatnostādņēs 2009.-2015. gadam. Ņemot vērā ūdeņu savstarpējo saistību ūdens aprites ciklā, ūdeņu aizsardzības mērķi šajos dokumentos izvirzīti un rīcības plānotas gan pazemes, gan virszemes ūdeņiem, gan iekšzemē, gan jūrā. Arī pašlaik mērķus, rīcības virzienus un sasniedzamos rādītājus visu ūdeņu (virszemes, pazemes un jūras) aizsardzībai un apsaimniekošanai nosaka ar Ministru kabineta 2022. gada 31. augusta rīkojumu Nr. 583 apstiprinātās Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam. Savukārt konkrētās upēs, ezeros un jūras piekrastes ūdeņos sasniedzamos ūdens kvalitātes mērķus un to sasniegšanai nepieciešamās rīcības norāda upju baseinu apsaimniekošanas plāni 2022.-2027. gadam, kas apstiprināti ar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2023. gada 26. janvāra rīkojumu¹. Atbilstoši minētajiem dokumentiem vides

¹Par grozījumiem vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra 2024. gada 7. aprīļa rīkojums Nr.1-2/50

aizsardzības iestādes un citas atbildīgās institūcijas ir plānojušas un īstenojušas rīcības ūdeņu stāvokļa uzlabošanai.

Tomēr iepriekš izklāstītais situācijas raksturojums liecina, ka vēl esam tālu no Latvijas un Eiropas Savienības likumos noteiktā mērķa – visu virszemes un pazemes ūdeņu laba stāvokļa, kas nozīmē gan nepiesārņotus ūdeņus, gan nenoplicinātus ūdens resursus, gan veselīgas ūdens ekosistēmas. Līdzšinējās rīcības vai nu nav īstenotas pilnībā, vai arī nav bijušas pietiekoši efektīvas. Turklāt jāņem vērā, ka ūdeņu ilgtspējas jomā izvirzītos mērķus papildina gan ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā līdz 2030. gadam noteiktais mērķis vismaz 25 000 km upju Eiropā atkal padarīt brīvi plūstošas, gan Eiropas Komisijas darba programmā paredzētais uzdevums 2024. gadā izstrādāt iniciatīvu par ūdens noturību, par ko 2024. gada 11. jūlija neformālajā vides padomē diskutēja ES dalībvalstu vides ministri.

Saeimas Ilgtspējīgas attīstība komisija pēc sadarbībā ar Pasaules dabas fondu organizētās konferences “Latvijas ūdeņu ilgtspēja un kā to panākt” ir aicinājusi īpašu uzmanību pievērst virszemes saldūdeņiem, lūdzot Ministru kabinetu izveidot dinamisku saldūdens virszemes ūdensobjektu pārvaldības ceļa karti. Tāpēc Klimata un enerģētikas ministrija, pamatojoties uz Saeimas Ilgtspējīgas attīstība komisijas vēstulē norādīto, ir sagatavojusi šo informatīvo ziņojumu, kurā iezīmētas četras galvenās jomas, kurās tuvākajos gados nepieciešams īpaši intensīvs darbs, lai sasniegtu tiesību aktos un plānošanas dokumentos noteiktos mērķus virszemes ūdeņiem. Tās ir: 1. Visaptverošs tiesiskais regulējums; 2. Ūdens ekosistēmu noturība; 3. Zināšanu un izpratnes uzlabošana; 4. Efektīva koordinācija. Informatīvajā ziņojumā norādītas ziņas gan par atbilstošiem ūdeņu apsaimniekošanas un pārvaldības jomā izvirzītiem mērķiem un sasniedzamajiem rādītājiem, būtiskākās jau īstenotās rīcības, kā arī plānotie darbi virszemes saldūdens ūdensobjektu aizsardzības un apsaimniekošanas jomā. Ne visām ceļa kartē norādītajām plānotajām iniciatīvām ir pieejams finansējums, daudzos gadījumos to vēl būs nepieciešams piesaistīt, tomēr informatīvajā ziņojumā atspoguļotas visas ieceres, lai vienkopus būtu apkopoti būtiskākie darbi tuvākajiem gadiem.

Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji iekšzemes ūdeņu jomā

Saskaņā ar 2022. gada 31. augustā Ministru kabinetā (turpmāk – MK) apstiprinātajā rīkojumā Nr. 583 “ Par Latvijas Vides politikas pamatnostādņem 2021.-2027. gadam” noteikto, iekšzemes ūdeņu jomā Latvijā izvirzīti 19 rezultatīvie rādītāji. Tā kā atbilstoši Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas lūgumam informatīvais ziņojums attiecināts uz virszemes saldūdeņiem, tālāk nav norādīta informācija par rādītājiem, kas saistīti ar jūras ūdeņiem.

PR7.1. Politikas rezultāts: Panākta plūdu riska un erozijas samazināšana

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Faktiskā vērtība 2023 ² .	Mērķa vērtība 2024. gads	Mērķa vērtība 2027. gads
7.1.1. Jaunbūvētu vai nostiprinātu piekrastes joslu, upju krasta un ezeru aizsardzība pret plūdiem (km)	2020.	7	7	10	14
7.1.2. Iedzīvotāju skaits, kas gūst labumu no plūdu aizsardzības pasākumiem (iedzīvot. skaits)	2020.	187 tūkst.	187 tūkst.	187 tūkst.	194 tūkst.
7.1.3. Zaļā infrastruktūra, kas izveidota vai atjaunināta nolūkā pielāgoties klimata pārmaiņām (ha)	2020.	0	0	0	60 *

Skaidrojums: * Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.-2027. gadam (projekts) plānotā vērtība uz 2029. gadu ir 91 ha.

1. Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.-2027. gadam (turpmāk – Kohēzijas programma) 2.1.3.2. pasākuma “Nacionālas nozīmes plūdu un krasta erozijas pasākumi” 2. kārtas projektu iesniegšana sākās 13.06.2024. un turpināsies līdz 01.03.2026., projektu īstenošana 2024.gadā nav uzsākta.
2. Veselības inspekcija norāda, ka kvalitatīvu dzeramo ūdeni saņemamo iedzīvotāju īpatsvara kritums 2022. gadā ir skaidrojams ar to, ka vairākās ūdensapgādes sistēmās ar lielu ūdens patēriņu skaitu tika konstatētas epizodiskas ūdens kvalitātes neatbilstības. Veicot korektīvās darbības, panākta atbilstoša ūdens kvalitāte.

PR7.2. Politikas rezultāts: Panākta droša ūdens resursu izmantošana

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Faktiskā vērtība 2023.	Mērķa vērtība 2024. gads	Mērķa vērtība 2027. gads
7.2.1. Iedzīvotāju skaits, kas saņem atbilstošas kvalitātes dzeramo ūdeni (%)	2019.	87	83 (2022.)	>87	>87
7.2.2. Iestādes un uzņēmumi, kas nodrošina iedzīvotājiem brīvi pieejamu ūdeni bez maksas (iniciatīva U-vitamīns) (skaits)	2019.	129	n/d	150	200
7.2.3. Dzeramā ūdens ķīmiskās kvalitātes rādītāju koncentrāciju pārsniegumu īpatsvars (%)	2019.	19.7	12,7 (2022.)	<19.7	<19.7
7.2.4. Dzeramā ūdens mikrobioloģiskās kvalitātes rādītāju koncentrāciju pārsniegumu īpatsvars (%)	2019.	4.6	6,4 (2022.)	<4.6	<4.0
7.2.5. Labā stāvoklī esošo pazemes ūdensobjektu īpatsvars (%)	2019.	88	88	88	88
7.2.6. Ūdens patēriņa/izmantošanas indekss (indekss %)	2019.	<1	<1	<1,5	<1,5
7.2.7. Normatīvi tīro notekūdeņu īpatsvars (%)	2019.	93.6	97,7	94	95

PR7.3. Politikas rezultāts: Samazināts nelietderīgs ūdens resursu patēriņš

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Faktiskā vērtība 2023.	Mērķa vērtība 2024. gads	Mērķa vērtība 2027. gads
7.3.1. Ūdens zudumi (% no kopējā iegūtā ūdens daudzuma)	2019.	6.0%	4,5%	<6%	<6%
7.3.2. Ūdens atkārtota izmantošana uzņēmumu atgriezeniskajās sistēmās (milj. m ³)	2019.	16,6	1,1	>20	>20

PR7.4. Politikas rezultāts: Uzlabots virszemes ūdeņu un jūras vides stāvoklis

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Faktiskā vērtība 2023.	Mērķa vērtība 2024. gads	Mērķa vērtība 2027. gads
7.4.1. Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars (%)	2020.	33	35	33	35%
7.4.3. Iedzīvotāju skaits, kam uzlabota notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte un efektivitāte (skaits)	2023.	687 670	687 670	687 670	713 570 (2029.)
7.4.4. Vismaz pietiekamai kvalitātei atbilstošo oficiālo peldvietu īpatsvars (%)	2020.	98%	98,3%	≥98%	≥98%

PR7.5. Politikas rezultāts: Samazināts piesārņojums virszemes ūdeņos un jūras vidē

Rezultatīvais rādītājs (RR)	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Faktiskā vērtība 2023.	Mērķa vērtība 2024. gads	Mērķa vērtība 2027. gads
7.5.1. Papildus jauna vai uzlabota notekūdeņu attīrīšanas jauda (CE)	2019	0	0 ³	0	23 400
7.5.2. Iedzīvotāji, kas saistīti ar vismaz sekundāro komunālo notekūdeņu attīrīšanu (CE)	2023	1 321 368	1 321 368	-	1 327 828 (2029.)
7.5.3. Normatīvi tīro notekūdeņu īpatsvars (%)	2019	93.6	97,7	94	95
7.5.6. Organiskā piesārņojuma (KĶSP) attīrīšanas efektivitāte aglomerācijās, kuru CE > 2000 (%)	2018	94	94,5	>94	>94

Ziņojuma sagatavošana

Informatīvais ziņojums sagatavots, izpildot Ministru prezidentes 2024. gada 29. maija rezolūciju (24-UZ-291) Klimata un enerģētikas ministrijai sadarbībā ar citām ministrijām atbilstoši kompetencei sagatavot rīcības plānu, lai risinātu Saeimas ilgtspējīgas attīstības komisijas vēstulē par nepieciešamību izveidot Latvijas ūdeņu ilgtspējas ceļa karti ietvertos uzdevumus.

Informatīvais ziņojums sagatavots, ņemot vērā Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Tieslietu ministrijas, Valsts kancelejas, Veselības ministrijas, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas un Zemkopības ministrijas sniegtu informāciju.

1. VISAPTVEROŠS TIESISKAIS REGULĒJUMS

1.1. Politikas plānošanas dokumentu un tiesiskā regulējuma pilnveidošana

1.1.1. Uzdevums: *Pilnveidot ar saldūdens apsaimniekošanu saistītos politikas dokumentus, to sistēmu un to tiesisko statusu, nosakot iesaistīto pušu pienākumus un atbildības dokumentu sagatavošanā un īstenošanā.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.1.1.1.	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot, ka rīcības plāni, kuros paredzēti pasākumi upju baseinu apgabalu apsaimniekošanai, tiek apstiprināti Ministru kabinetā, tādējādi nodrošinot, ka rīcības plānos iekļautie pasākumi ir saistoši arī trešajām personām, ne tikai vides aizsardzības institūcijām. ⁴	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.
1.1.1.2.	[Jauna] Upju baseinu apsaimniekošanas rīcības plānu 2028.-2033. gadam un tālākajiem sešu gadu periodiem pilnveidošana un atbilstoša noformēšana pēc Ūdens apsaimniekošanas likuma grozījumu apstiprināšanas.	LVĢMC ⁵	līdz 2027. ⁶
#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš

³Kohēzijas programmas 2.2.1.1. pasākuma "Notekūdeņu un to dūņu apsaimniekošanas sistēmas attīstība piesārņojuma samazināšanai", 1. kārtas projektu iesniegšana sākās 19.06.2024. un turpināsies līdz 21.10.2024., projektu īstenošana 2024.gadā nav uzsākta.

⁴Ja šādi grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā tiks apstiprināti, tie attieksies uz upju baseinu apsaimniekošanas plānu pasākumu programmām 2028.-2033. gadam un tālākajiem upju baseinu apsaimniekošanas plānošanas periodiem.

⁵VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

⁶Šeit un turpmāk – līdz attiecīgā gada IV. ceturkšņa beigām.

1.1.1.3.	[Jauna] Pēc grozījumu spēkā stāšanās Ūdens apsaimniekošanas likumā (uzdevums Nr. 1.1.1.1.), pilnveidot MK 2009. gada 25. jūnija noteikumos Nr. 646 "Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām" iekļauto regulējumu.	KEM	2025.
----------	--	-----	-------

1.1.2. Uzdevums: *Iestrādāt normatīvos aktos regulējumu, ka ūdens ir visas sabiedrības kopīgs resurss, nosakot tā lietotājiem pienākumus, tiesības un atbildību.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.1.2.1	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot privātīpašnieku pienākumus, tiesības un atbildību par privāto ūdeņu apsaimniekošanu.	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.

1.1.3. Uzdevums: *Noteikt vides mērķus, t.sk. laba ūdens ekoloģiskā stāvokļa nepasliktināšanu vai sasniegšanu, kā valsts vispārējos saistošos mērķus.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.1.3.1	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot laba ūdeņu ekoloģiskā stāvokļa sasniegšanu un nepasliktināšanu kā vispārēji saistošu mērķi.	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.
1.1.3.2. [1.1.1.3.] ⁷	[Jauna] Pēc grozījumu spēkā stāšanās Ūdens apsaimniekošanas likumā (uzdevums Nr. 1.1.1.1.), pilnveidot MK 2009. gada 25. jūnija noteikumos Nr. 646 "Noteikumi par upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām" iekļauto regulējumu.	KEM	2025.

1.1.4. Uzdevums: *Pilnveidot normatīvajos aktos noteiktās ūdens pārvaldības un apsaimniekošanas atbildības neatkarīgi no tā publiskās vai privātās piederības vai lietošanas statusa.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.1.4.1	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot, privātīpašnieku pienākumus, tiesības un atbildību par privāto ūdeņu apsaimniekošanu.	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
---	--------	-------------	---------

⁷ Ja rīcība ir norādīta pie vairākiem uzdevumiem, iekavās norādīti arī pārējie šīs rīcības numuri.

1.1.4.2	<p>[Jauna]</p> <p>Jauni (pārstrādāti) noteikumi, kas aizstās MK 2006. gada 13. jūnija noteikumus Nr. 475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība" un noteiks, kādām ar ūdensobjektu tīrīšanu saistītām darbībām nav nepieciešami Valsts vides dienesta (turpmāk – VVD) tehniskie noteikumi, kā arī prasības pārtīrīšanas un padziļināšanas ierosinātājiem, kuras jāievēro pirms darbību uzsākšanas un to laikā. Grozījumi samazinās administratīvo slogu darbību ierosinātājiem, VVD un Dabas aizsardzības pārvaldei.</p>	KEM	izsludināt TAP 2024. gada III cet.
1.1.4.3.	<p>[Jauna]</p> <p>Grozījumi MK 2005. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1014 "Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība", lai aktualizētu un precizētu ūdensobjektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu saturu, kā arī tajos iekļaujamos nosacījumus ekoloģiskā caurplūduma nodrošināšanai.</p>	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.
1.1.4.4	<p>[Jauna]</p> <p>Grozījumi MK 2003. gada 23. decembra noteikumos Nr. 736 "Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju", lai aktualizētu atļaujas pieteikšanas un izsniegšanas kārtību, kā arī tajā ietveramos nosacījumus, t.sk. paredzot prasību mazo hidroelektrostaciju operatoriem uzstādīt automātiskas nepārtrauktas uzskaites ūdens līmeņa mērīšanas un reģistrēšanas iekārtas un aktualizējot nosacījumus ekoloģiskā caurplūduma nodrošināšanai, prasības upes brīva tecējuma/zivju migrācijas nodrošināšanai.</p>	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.

1.2. Adaptīvā pārvaldība un pārskatīšana

1.2.1. Uzdevums:

- Izmantot adaptīvu pārvaldības pieeju, lai regulāri pārskatītu un pielāgotu saldūdens apsaimniekošanas politikas dokumentus, pamatojoties uz jaunu informāciju un mainīgiem apstākļiem.
- Uzraudzīt plānoto un īstenoto pasākumu efektivitāti un vajadzības gadījumā pārskatīt politiku, lai sasniegtu ilgtermiņa ilgtspējības mērķus.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.2.1.1	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>Atbilstoši MK 2022. gada 31. augusta rīkojumam Nr. 583 jāgatavo informatīvs ziņojumu par Vides politikas pamatnostādnēs paredzēto rādītāju sasniegšanu un uzdevumu izpildi (t.sk. ūdeņu aizsardzības un pārvaldības jomā).</p>	KEM	2025., 2028.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.2.1.2	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma 19.panta pirmajai daļai upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānus un plūdu riska pārvaldības plānus atjauno ne retāk kā reizi sešos gados. Cita starpā tiek atjaunots ūdensobjektu stāvokļa novērtējums, apkopota informācija par īstenotajiem/neizpildītajiem pasākumiem, pārskatīti ūdensobjektiem izvirzītie mērķi un noteikti jauni pasākumi to sasniegšanai.	LVĢMC, KEM	2026.-2027. (un turpmāk reizi 6 gados)
1.2.1.3	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma 24.panta trešajai daļai LVĢMC reizi trīs gados pēc apsaimniekošanas plāna izstrādes iesniedz Eiropas Komisijai starpziņojumu par progresu, kas sasniegts, īstenojot pasākumu programmu, kura saistīta ar šo plānu.	LVĢMC, KEM	2025. (un turpmāk reizi 6 gados)
1.2.1.4	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši MK 2004. gada 23.marta noteikumiem Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" gan upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem, gan Vides politikas pamatnostādņem jā sagatavo plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa ziņojums.	KEM, LVĢMC	2027.
1.2.1.5	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Katru gadu LVĢMC sagatavo pārskatu par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, kurā izvērtē iepriekšējā gada virszemes un pazemes ūdeņu monitoringa rezultātus.	LVĢMC, KEM	pastāvīgi
1.2.1.6	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Reizi divos gados ministrija sadarbībā ar LVĢMC sagatavo ziņojumu sabiedrībai par komunālo notekūdeņu un notekūdeņu dūņu apsaimniekošanu Latvijā.	LVĢMC, KEM	2024., 2026., 2028.
1.2.1.7.	[Jauna] Vides politikas pamatnostādņu 2028.-2034. gadam izstrāde.	KEM	2027.
1.2.1.8. [1.1.1.1.] ⁸	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot, ka rīcības plānos, kuros tiek paredzēti pasākumi upju baseinu apgabalu apsaimniekošanai, tiek apstiprināti Ministru kabinetā, tādējādi būs jā gatavo informācija (informatīvs ziņojums) MK par rīcības plāna izpildi.	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.

⁸ Ja rīcība ir norādīta pie vairākiem uzdevumiem, iekavās norādīti arī pārējie šīs rīcības numuri.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
1.2.1.9.	[Jauna] Nacionālā īstenošanas programma komunālo notekūdeņu apsaimniekošanas prasību izpildei (pēc pārskatītās direktīvas apstiprināšanas).	KEM	2027.
1.2.1.10.	[Jauna] Ziņojums MK par Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas plāna 2024.-2027.gadam īstenošanas gaitu un, ja nepieciešams, priekšlikumi par grozījumiem plānā, lai precizētu uzdevumus, pasākumus, nepieciešamo finansējumu un citus jautājumus.	KEM	2025.
1.2.1.11.	[Jauna] Izveidot datu ievades un apstrādes sistēmu par ūdens iegūvi, apsaimniekošanu un novadīšanu ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanai.	KEM LVĢMC	2027.
1.2.1.12.	[Jauna] Izstrādāt un īstenot pazemes ūdeņu piesārņojumu riska mazināšanas un urbumu uzraudzības un kontroles pasākumu plānu.	KEM, LVĢMC, VVD	līdz 2027.

2. ŪDENS EKOSISTĒMU NOTURĪBA

2.1. Dabas daudzveidības saglabāšanas un atjaunošanas prioritātes piešķirums

2.1.1. Uzdevums: *Piešķirt prioritāti ūdenstilpju saglabāšanas un atjaunošanas pasākumiem (tieši un netieši iesaistīto institūcijas stratēģiskie mērķi un darba plāni, starptautiskā un nacionālā finansējuma apzināšana un pieejamība).*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.1.1.1.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Pasākumi ūdeņu stāvokļa uzlabošanai tiek iekļauti upju baseinu apgabalā apsaimniekošanas plānu pasākumu programmās. Pasākumu programmās tiek norādīts arī nepieciešamā finansējuma apjoms un potenciālais finansējuma avots, taču tas negarantē, ka finansējums būs pieejams. Turklāt daudziem pasākumiem finansējuma avots nav zināms. Tiek piesaistīts finansējums pasākumu īstenošanai no dažādu Eiropas Savienības fondu līdzekļiem. Piemēram, LIFE programmas finansētais <i>LIFE GoodWater IP</i> ⁹ projekts, kura gaitā tiek atjaunotas upju straujtecēs, likvidēti šķēršļi, demonstrētas lauksaimniecības un mežsaimniecības labās prakses upju aizsargjoslās, kā arī izstrādāti dabas aizsardzības plāni Papes ezeram un Lubāna ezeram,	KEM LVĢMC un projekta partneri	Pastāvīgi līdz 2027.

⁹ Projekts "Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai" (2020.-2027.), projekta numurs LIFE18 IPE /LV/000014 (LIFE GOODWATER IP), sk.: <https://goodwater.lv/>

	paredzot tajos nepieciešamos vides un dabas aizsardzības pasākumus.		
#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.1.1.2.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ūdenstilpņu saglabāšanas un atjaunošanas pasākumu īstenošanai ir pieejams Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam (turpmāk – Kohēzijas programma) 2.1.3. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām” 2.1.3.1. pasākuma “Pašvaldību pielāgošanās klimata pārmaiņām” finansējums. Pasākuma kopējais Eiropas Reģionālā attīstības fonda (turpmāk – ERAF) finansējums ir 29.5 milj. euro. Attiecīgie MK noteikumi apstiprināti 2024. gadā.	VARAM	līdz 2029.
2.1.1.3.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ūdenstilpju krastu nostiprināšanai un erozijas risku mazināšanai ir pieejams Kohēzijas programmas 2.1.3. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām” 2.1.3.2. pasākuma “Nacionālas nozīmes plūdu un krasta erozijas pasākumi” finansējums. Pasākuma otrajai kārtai pieejamais ERAF finansējums ir 34.8 milj. euro. Attiecīgie MK noteikumi apstiprināti 2024. gadā.	VARAM	līdz 2029.
2.1.1.4. [1.1.1.1.] ¹⁰	[Jauna] Grozījumi Ūdens apsaimniekošanas likumā, nosakot, ka rīcības plāni, kuros paredzēti pasākumi upju baseinu apgabalā apsaimniekošanai, tiek apstiprināti Ministru kabinetā, tādējādi nodrošinot, ka rīcības plānos iekļautie pasākumi ir saistoši arī trešajām personām, ne tikai vides aizsardzības institūcijām.	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.
2.1.1.5.	[Jauna] Tiks turpināta ar ūdenstilpēm saistīto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrāde. 2024. gadā tos izstrādās dabas liegumam “Klaucānu un Priekulānu ezeri”, dabas liegumam “Lielupes palienes pļavas”, dabas liegumam “Liepājas ezers”, dabas parkam “Laukezers”, dabas parkam “Ciriša ezers”.	VARAM	2024.
2.1.1.6.	[Jauna] Pastarpināti ūdenstilpņu atjaunošanai investīcijas iespējamas arī Kohēzijas programmas 2.2.3. specifiskā atbalsta mērķa “Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu” 2.2.3.3. pasākuma “Pasākumi bioloģiskās daudzveidības veicināšanai un saglabāšanai” trešās un ceturtais projektu iesniegumu atlasē kārtas ietvaros, kur kopējais ERAF finansējums ir 23,2 milj. euro	VARAM	līdz 2029.

¹⁰ Ja rīcība ir norādīta pie vairākiem uzdevumiem, iekavās norādīti arī pārējie šīs rīcības numuri.

	un tas ir paredzēts aktivitātēm bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un veicināšanai, tai skaitā, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu īstenošanai <i>Natura 2000</i> teritorijās.		
#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.1.1.7.	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>Viens no Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mērķiem ir veicināt ilgtspējīgu attīstību un efektīvu tādu dabas resursu pārvaldību kā ūdens, augsne un gaiss, t.sk., samazinot atkarību no ķīmikālijām. Tāpēc Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plānā 2023.-2027. gadam (turpmāk – KLP SP) ietvaros tiek nodrošināta pasākumu īstenošana, izmantojot gan Eiropas Lauksaimniecības Fonda lauku attīstībai (turpmāk – ELFLA) pieejamo finansējumu, gan valsts līdzfinansējumu un papildus finansējumu. Šie pasākumi ir izstrādāti saskaņā ar dažādiem saistošajiem politikas plānošanas dokumentiem, tostarp Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāniem, Plūdu riska pārvaldības plāniem un citiem plānošanas dokumentiem.</p>	ZM	līdz 2027.

2.2. Piesārņojuma novēršana un kontrole

2.2.1. Uzdevums: Pastiprināt pasākumus, t.sk. principa “piesārņotājs maksā” pielietojumu, lai samazinātu punktveida un difūzo piesārņojumu, tostarp lauksaimniecības noteci, rūpniecisko piesārņojumu un komunālos notekūdeņus.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.2.1.1.	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>Ražotāju paplašinātās atbildības sistēmas ieviešana videi kaitīgām precēm veicina tirgū laisto preču un iepakojuma atkritumu efektīvu apsaimniekošanu.</p>	KEM	pastāvīgi
2.2.1.2.	<p>[Jauna]</p> <p>Izvērtējums par nepieciešamību ierosināt grozījumus Aizsargjoslu likumā, kas noteiktu nekultivētu buferjoslu izveidi ap ūdenstecēm un meliorācijas grāvjiem, lai samazinātu no lauksaimniecības zemēm nākušo piesārņojumu. (Šādi grozījumi jau divas reizes ir noraidīti Saeimā (2015. un 2023. gadā).)</p>	KEM/ZM	2029.
2.2.1.3.	<p>[Jauna]</p> <p>Grozījumi tiesību aktos, nosakot papildu prasības notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai, piemērojot minētās prasības mazākām apdzīvotām vietām nekā pašlaik, kā arī papildu prasības par lietis notekūdeņu apsaimniekošanu, slāpekļa un fosfora attīrīšanu, energoneitralitāti lielākajām pilsētām, kuru radītā piesārņojuma slodze pārsniedz 10 000 cilvēku ekvivalentus (CE).</p>	KEM	2027.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.2.1.4.	[Jauna] Notekūdeņu novadīšanas radītā riska novērtējums un tā samazināšanas pasākumu iekļaušana upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2028.-2033. gadam(un turpmāk).	KEM	2027.
2.2.1.5.	[Jauna] Ražotāju paplašinātās atbildības sistēmas izveide farmācijas un kosmētikas produktiem, lai nodrošinātu finansējumu notekūdeņu attīrīšanai no mikropiesārņotājiem.	KEM	2027.

2.2.2. Uzdevums: *Veicināt labākās pārvaldības un apsaimniekošanas prakses un tehnoloģiju ieviešanu, lai mazinātu dažādu avotu radīto piesārņojumu.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.2.2.1.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Saskaņā ar likumu "Par piesārņojumu" operatoram, kas veic A kategorijas piesārņojošo darbību, jāizmanto labākie pieejamie tehniskie paņēmieni un jāievēro ar labākajiem pieejamiem tehniskajiem paņēmieniem saistītie emisijas līmeņi. Labākie pieejamie tehniskie paņēmieni ir tādas tehnoloģijas un metodes, kuras izmantojot iespējams nodrošināt augstāko vides aizsardzības līmeni kopumā, t.sk. ūdeņu stāvokļa nepasliktināšanu.	KEM, piesārņojošo darbību operatori	pastāvīgi
2.2.2.2.	[Pašreizējā] Labās prakses un tehnoloģiju izstrāde vai ieviešana notiek projektu ietvaros. Projektus finansē gan Latvijas vides aizsardzības fonds ¹¹ (turpmāk – LVAF), gan citi finansējuma avoti, piemēram, Eiropas teritoriālas sadarbības (<i>Interreg</i>) programmas (piemēram, projekti "Trust Alum ¹² ", "BioFloat ¹³ ").	projektu īstenotāji	pastāvīgi
2.2.2.3.	[Pašreizējā] <i>LIFE GoodWater IP</i> projektā tiek pārbaudīti, adaptēti un demonstrēti dažādi labas ūdens objektu apsaimniekošanas piemēri, kā arī risinājumi ūdeņu kvalitātes uzlabošanai. Piemēram, projektā plānots ieviest sedimentācijas baseinus ar akmeņu krāvumiem, mitrzemes, kontrolētu drenāžu un Latvijā iepriekš neizmantotus risinājumus, piemēram, koka šķeldas bioreaktorus.	LVÇMC un projekta partneri	līdz 2027.

¹¹ Piemēram, Agroresursu un ekonomikas institūta projekts "Filtra L pielietojuma izvērtējums fosfora atgūšanai no notekūdeņiem aprites ekonomikas veicināšanai".

¹² *Interreg* Baltijas jūras reģiona programmas projekts TRUST ALUM (2023.-2025.), kura mērķis ir mazināt ezeru eitrofikāciju, izmantojot alumīnija sulfātu, kas pārvērš nogulumos esošo fosforu nešķīstošos savienojumos. Projekta mērķis ir arī sekmēt uzticēšanos šai metodei mērķa grupās, un tādējādi veicināt tās pielietojumu plašākā mērogā.

¹³ Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas projekta BIOFloat (2023.-2027.) mērķis ir ūdenstilpnēs izvietot mākslīgas, ar augiem klātas peldošas salas, kas būs gan bioloģiskās daudzveidības veicinātājas, gan cilvēku radītā piesārņojuma mazinātājas.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.2.2.4.	[Jauna] Izvērtējums, lai noteiktu, kuros tiesību aktos nepieciešami grozījumi, lai <i>LIFE GoodWater IP</i> projekta ietvaros demonstrētās efektīvās metodes varētu padarīt plaši pielietojamas (piemēram, meliorācijas sistēmu būvniecības un ekspluatācijas regulējums).	KEM	līdz 2027.
2.2.2.5.	[Jauna] Apkopoti pētnieku priekšlikumi par efektīvākajām metodēm, kas uzlabo ūdeņu stāvokli vai veicina tā nepasliktināšanos projekta <i>LIFE GoodWater IP</i> , kā arī ERAF un KLP SP finansēto projektu ietvaros.	ZM	līdz 2027.

2.3. Ilgtspējīga ūdens izmantošana

2.3.1. Uzdevums: Veicināt ūdens taupīšanas praksi un efektīvu ūdens izmantošanu lauksaimniecībā, rūpniecībā un mājsaimniecībās.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.3.1.1.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Dabas resursu nodokļa likuma 5. pants noteic atbrīvojumus no nodokļa samaksas par dabas resursu lietošanu, piemēram, ražošanas vajadzībām izlietotajiem ūdeņiem, ja tie pēc attīrīšanas izmantoti atkārtoti, kā arī par ūdeņu lietošanu zivsaimniecības objektos, zivju audzētavās un dīķsaimniecībās.	KEM	pastāvīgi
2.3.1.2.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ūdens apsaimniekošanas likuma 17. panta pirmā daļa noteic atbrīvojumus no dabas resursu nodokļa maksas par ūdens lietošanu, kā arī nosaka, kādiem lietošanas veidiem ūdens izmantojams bez maksas.	KEM	pastāvīgi
2.3.1.3.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā un uz tā pamata izdotajos tiesību aktos kā primārais veids centralizētās ūdensapgādes pakalpojuma uzskaitē noteikts komercuzskaites mēraparāts, kas nodrošina precīzu patērētā ūdens uzskaiti, veicina taupīgu ūdens lietošanu, kā arī mazina tā izšķērdēšanu.	KEM	pastāvīgi
2.3.1.4.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1. komponentes "Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja" 1.3. reformu un investīciju virziena "Pielāgošanās klimata pārmaiņām" 1.3.1.2.i. investīcijas "Investīcijas plūdu risku mazināšanas infrastruktūrā" ietvaros plānots īstenot 21 projektu polderu sūkņu staciju pārbūvei un aizsargdambju atjaunošanai. Investīciju mērķis ir samazināt plūdu risku iedzīvotājiem un saimnieciskajai darbībai lauku	ZM, ZMNĪ	līdz 2027.

	teritorijās un stimulēt pielāgošanās pasākumus klimata pārmaiņām.		
#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
2.3.1.5.	<p>[Jauna]</p> <p>Grozījumi Ministru kabineta 2003. gada 23. decembra noteikumos Nr. 736 "Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju", lai precizētu ūdens resursu lietošanas atļaujā iekļaujamus nosacījumus ūdens ieguvei, t.sk. ūdens ieguves vietām.</p>	KEM	izsludināt TAP 2024. gada IV cet.
2.3.1.6.	<p>[Jauna]</p> <p>Grozījumi Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā (23-TA-747), kas MK nosaka kompetenci noteikt prasības un kārtību novērtēt ūdens zudumus centralizētajā ūdensapgādes sistēmā un to samazināšanas potenciāls. Pēc likuma grozījumu apstiprināšanas – attiecīgu MK noteikumu izstrāde.</p>	KEM	2025.
2.3.1.7.	<p>[Jauna]</p> <p>Izvērtēt nepieciešamību pārskatīt dabas resursu nodokļa par ūdens izmantošanu un piesārņošanu likmes, kā arī nepieciešamību turpināt atbrīvojumu no dabas resursu nodokļa piemērošanas par ūdeņu izmantošanu zivsaimniecībā.</p>	KEM	pēc 2027.

3. ZINĀŠANU UN IZPRATNES UZLABOŠANA

3.1. Uzraudzība un izpēte

3.1.1. Uzdevums: Nodrošināt pietiekamu finansējumu ūdensobjektu monitoringam, lai laicīgi un efektīvi varētu risināt ūdenstilpju kvalitātes problēmas.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
3.1.1.1.	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>Ūdeņu monitoringa daļēji tiek finansēts no valsts vides monitoringam piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, tomēr ar šiem līdzekļiem nepietiek, lai pilnībā nodrošinātu visu Latvijas un ES tiesību aktos izvirzīto prasību izpildi. Iztrūkums tiek iespēju robežās finansēts no valsts budžeta piešķirumiem prioritārajiem pasākumiem, kā arī LVAF un citu finansētāju atbalstītu projektu budžeta. Gadījumā, ja cits finansējums (t.sk. prioritārie pasākumi vai LVAF finansējums) nav pieejams, nav iespējams nodrošināt jau šobrīd Latvijas un ES tiesību aktos noteikto prasību izpildi. Atbilstoši atsevišķu pārvaldes uzdevumu deleģēšanas līgumam, virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes monitoringam 2023. gadā tika piešķirti 550 392 euro no valsts budžeta finansējuma, bet vēl 350 000 euro tika piešķirti no LVAF. 2024. gadā LVĢMC deleģēšanas līgumā virszemes un pazemes ūdeņu kvalitātes monitoringam paredzēti 435 002 euro no valsts budžeta finansējuma, vēl 272 581 euro pieprasīti papildus no LVAF.</p>	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
3.1.1.2.	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>2024.-2026. gadam ir piešķirts valsts budžeta finansējums prioritārajam pasākumam "Direktīvas 2020/2184 par dzeramā ūdens kvalitāti prasību ieviešana": 233 136 euro (2024.), 290 367 euro (2025.), 718 417 euro (2026.) un 141 997 euro turpmākajiem gadiem (ik gadu). Šos līdzekļus LVĢMC izmanto, lai veiktu izpētes monitoringu (skrīningu) dzeramā ūdens ieguves vietās, kā arī izstrādātu metodiku dzeramā ūdens ieguves vietu sateces baseinu noteikšanai un riska novērtēšanai. Tā kā Latvijā virszemes ūdeņus dzeramā ūdens sagatavošanai izmanto tikai Rīgas ūdensapgādei, šo finansējumu pamatā izmantos pazemes ūdeņu novērtēšanai.</p>	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
3.1.1.3.	<p>[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta]</p> <p>2022.-2024. gadam ir piešķirts valsts budžeta finansējums prioritārajam pasākumam "Ūdens monitoringa, kas saistīts ar pārkāpuma procedūru" 719 834 euro gadā¹⁴, no tiem 360 403 euro gadā LVĢMC bioloģisko, hidroķīmisko, hidromorfoloģisko ūdeņu kvalitātes rādītāju un bīstamo vielu monitoringam virszemes ūdensobjektos.</p>	KEM, LVĢMC	pastāvīgi

¹⁴ No šī prioritārā pasākuma finansējuma 359 431 euro gadā piešķirts arī Latvijas Hidroekoloģijas institūtam jūras ūdeņu monitoringam.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
3.1.1.4.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] No lauksaimniecībā izmantojamo zinātnes pētījumu veikšanai piešķirtā valsts budžeta ik gadu tiek paredzēts finansējums Lauksaimniecības noteču monitoringam. 2024. gadā tas ir 61 300 euro.	ZM	pastāvīgi
3.1.1.5.	[Jauna] Nepieciešams izstrādāt mehānismu, kā nodrošināt finansējumu visām ES un Latvijas tiesību aktu prasībām atbilstošam ūdeņu monitoringam.	KEM	no 2025.
3.1.1.6.	[Jauna] Kā norādīts nacionālajā pozīcijā par grozījumiem trīs ES direktīvās, kas nosaka prasības bīstamo vielu uzraudzībai ūdeņos ¹⁵ , pēc grozījumu spēkā stāšanās papildus nepieciešams piesaistīt finansējumu virszemes un pazemes ūdeņiem bīstamo vielu monitoringam, jo tiks ievērojami paplašināts novērojamo vielu saraksts. Iespējamā ietekme uz budžetu ~600 000 euro/ monitoringa ciklam.	KEM	pēc 2027.
3.1.1.7.	[Jauna] Nepieciešams precizēt virszemes ūdensobjektu kvalitātes vērtējumu, palielinot monitoringa biežumu vasaras sezonā, ņemot vērā ūdens temperatūras paaugstināšanos klimata pārmaiņu ietekmē.	KEM	līdz 2030.
3.1.1.8.	[Jauna] Atbilstoši prioritāro rīcību programmai <i>Natura 2000</i> tīklam Latvijā (2021. – 2027.) ir nepieciešams integrēt Biotopu direktīvā ¹⁶ paredzēto saldūdeņu biotopu monitoringu un virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes monitoringu atbilstoši Ūdens struktūrdirektīvai ¹⁷ , lai efektīvāk izmantotu pieejamos resursus, uzlabotu iegūto datu kvalitāti un iegūtu savstarpēji salīdzināmus datus ziņojumu vajadzībām. Projekta “Ūdens struktūrdirektīvas un Biotopu direktīvas harmonizācijas adaptācija un integrēta apsaimniekošanas pasākumu īstenošana saldūdeņu kvalitātes uzlabošanai Salacas daļbaseinā” jeb LIFE IS SALACA ietvaros paredzēta datu ievākšana par bioloģiskajiem, hidromorfoloģiskajiem un fizikāli ķīmiskajiem kvalitātes rādītājiem Salacā un tās pietekās, upju ekoloģiskās un biotopu kvalitātes izvērtējums, u.c. darbi, kā arī priekšlikumi nākamajam valsts vides monitoringa ciklam.	VARAM, LVĢMC	līdz 2029.

¹⁵ Pozīcija Nr. 1 par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas priekšlikumu, ar ko groza Direktīvu 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, Direktīvu 2006/118/EK par gruntsūdeņu aizsardzību un pasliktināšanos un Direktīvu 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, apstiprināta MK 07.11.23. sēdē (protokols Nr. 56, 46. §), izskatīta Saeimas Eiropas lietu komisijas sēdē 15.12.2023.

¹⁶ Padomes direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
3.1.1.9.	[Jauna] Bioloģiskās daudzveidības monitoringa apakšprogrammas ietvaros: a) zivju, nēģu, vēžu <i>Natura 2000</i> monitoringam nepieciešami 27 500 <i>euro</i> gadā; b) zivju, nēģu, vēžu fona monitoringam nepieciešams piesaistīt 27500 <i>euro</i> gadā.	VARAM	līdz 2029.
3.1.1.10.	[Jauna] Izstrādājama Upju straujteču biotopu speciālā monitoringa metodika (nepieciešams piesaistīt 5000 <i>euro</i>).	VARAM	līdz 2029.
3.1.1.11.	[Jauna] Lai nodrošinātu vides un klimata monitoringu, tiek īstenots Kohēzijas programmas 2.2.3. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, "zaļo" infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu" 2.2.3.4. pasākums "Vides monitoringa attīstība harmonizētai vides un klimata datu informācijas nodrošināšanai", kā ietvaros tiks atbalstītas darbības ūdens monitoringa attīstībai un tīkla paplašināšanai, kā arī klimata monitoringa attīstība un meteoroloģisko novērojumu tīkla paplašināšana; pieejams ERAF finansējums 9,2 milj. <i>euro</i> apmērā. MK noteikumi apstiprināti 2023. gadā	VARAM, KEM	līdz 2029.

3.1.2. Uzdevums: *Atbalstīt zinātnisko izpēti, lai pilnveidotu zināšanas un risinātu jaunas problēmas saldūdens apsaimniekošanā, piemēram, klimata pārmaiņu ietekmi uz ūdens ekosistēmām, jauno ķīmisko vielu t.sk. farmaceitisko vielu ietekmi uz ūdens vidi.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
3.1.2.1.	[Pašreizējā]/ [Jauna] Zinātniskā izpēte notiek dažādos projektu ietvaros, piesaistot Latvijas Zinātnes padomes, LVAF un līdzekļus no citiem finansējuma avotiem, tostarp piedaloties starptautiskajos zinātnisko projektu konkursos un partnerībās.	KEM, nozaru ministrijas, zinātniskās institūcijas	Pastāvīgi
3.1.2.2.	[Jauna] Pēc grozījumu apstiprināšanas Sugu un biotopu likumā, izstrādāt Latvijas invazīvo sugu sarakstu.	VARAM	2024.

3.2. Zināšanu pilnveidošana

3.2.1. Uzdevums: Veicināt sabiedrības, t.sk. vietējās kopienas izpratni par saldūdens saglabāšanas un ilgtspējīgas ūdens apsaimniekošanas prakses nozīmi.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
3.2.1.1.	[Pašreizējā]/ [Jauna] <i>LIFE GoodWater IP</i> projektā tiek veidoti mācību materiāli un četras tematiskas apmācību programmas, kas saistītas ar ūdeņu kvalitātes uzlabošanu dažādās jomās: mežsaimniecībā, lauksaimniecībā (t.sk. meliorācijā), akvakultūrā un notekūdeņu apsaimniekošanā. Izstrādāto materiālu un programmu mērķis ir vairot izpratni par ūdeņu aizsardzības jautājumiem, tos varēs izmantot profesionālās izglītības mācību iestādēs, pieaugušo tālākizglītībā.	KEM, LVĢMC, projekta partneri	līdz 2027.
3.2.1.2.	[Pašreizējā]/ [Jauna] Nodibinājums "Vides izglītības fonds" nodrošina Starptautiskā Vides izglītības fonda (<i>FEE International</i>) vides izglītības programmu īstenošanu Latvijā (Ekoskolas, Zilais karogs, Zaļā atslēga, Vides reportieri, Izzini mežu) tādējādi veicinot gan jauniešu, gan citu sabiedrības grupu izglītošanu un iesaistišanu par vides izglītības jautājumiem. Programmu ietvaros notiek arī "zaļās prakses" piemēru demonstrācija plašākai sabiedrībai.	Nodibinājums "Vides izglītības fonds"	pastāvīgi
3.2.1.3.	[Pašreizējā]/ [Jauna] Ikgadējā kampaņa "Mana jūra", kuras mērķis ir pievērst Latvijas sabiedrības uzmanību jūras piesārņojošo atkritumu problemātikai, kā arī rosināt iedzīvotājus, pašvaldības un uzņēmējus uz kopīgu rīcību piekrastes un Baltijas jūras aizsardzībai. Ekspedīcijas laikā tiek veikts jūru piesārņojošo atkritumu monitorings.	Nodibinājums "Vides izglītības fonds", piekrastes pašvaldības <i>LIFE Waste to Resources</i> IP projekts	pastāvīgi
3.2.1.4.	[Pašreizējā]/ [Jauna] KLP SP ietvaros lauksaimniekiem nodrošinātas apmācības un konsultāciju pakalpojumi par ūdens resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu.	ZM, LLKC	2023.-2027.

4. EFEKTĪVA KOORDINĀCIJA

4.1. *Ieinteresēto pušu apzināšana, iesaiste jeb apvienošana ar mērķi nodrošināt labu ūdens ekoloģisko stāvokli*

4.1.1. Uzdevums:

- Iesaistīt attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp valsts institūcijas, pašvaldības, vietējās kopienas, nevalstiskās organizācijas (turpmāk – NVO), zinātniekus un zemju īpašniekus.
- Veicināt Latvijas pašvaldību aktīvu dalību ūdens apsaimniekošanas jomā, ņemot vērā to autonomo funkciju dabas kapitāla ilgtspējīgā pārvaldībā un apsaimniekošanā.
- Veicināt aktīvu sadarbību un līdzdalību, lai nodrošinātu, ka lēmumu pieņemšanas procesos par ūdens resursu izmantošanu vai ietekmi uz tiem tiek ņemtas vērā dažādas perspektīvas.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
4.1.1.1.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Vides aizsardzības likuma 8.pants noteic sabiedrības līdzdalības tiesības ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā un plānošanas dokumentu sagatavošanā. Sabiedrībai ir tiesības sniegt priekšlikumus vai izteikt viedokli pirms attiecīgā lēmuma pieņemšanas vai dokumenta galīgās redakcijas sagatavošanas.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.2.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši MK 2003. gada 9. decembra noteikumiem Nr. 681 "Upju baseinu apgabala konsultatīvās padomes nolikums" katram no četriem upju baseinu apgabaliem (Gaujas, Daugavas, Lielupes, Ventas) ir izveidota sava konsultatīvā padome. Padomē ir pārstāvētas valsts institūcijas, pašvaldības un NVO. Padomes funkcijas ir izvērtēt upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu projektus un pasākumu programmu projektus, un sniegt priekšlikumus dokumentu tālākai virzībai un programmās iekļauto pasākumu prioritātēm. Padomei ir tiesības rosināt papildinājumus un precizējumus politikas plānošanas dokumentos un normatīvo aktu projektos, kas saistīti ar ūdeņu apsaimniekošanu un aizsardzību.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.3.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma 23.panta trešajai daļai upju baseinu apsaimniekošanas plāniem un plūdu riska pārvaldības plāniem pirms to apstiprināšanas tiek nodrošināts sabiedriskās apspriešanas process pusgada garumā, kura laikā dažādas ieinteresētās puses ir aicinātas izteikt savus priekšlikumus un iebildumus un iesaistīties dokumentu pilnveidošanas procesā.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.4.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma 23. panta pirmās daļas 2. punktam reizi sešos gados tiek veikta pašvaldību aptauja par būtiskiem ūdens apsaimniekošanas jautājumiem upju baseinu apgabalos, kuras ietvaros pašvaldības tiek aicinātas iesniegt informāciju par to, kas rada būtisku ietekmi uz ūdensobjektiem to teritorijā, kā arī	KEM	2024., 2030. utt.

	rīcībām slodžu mazināšanai. Informācija tiek izmantota, lai sagatavotu pārskatu par būtiskiem ūdeņu apsaimniekošanas jautājumiem, kas ir publiski pieejams.		
#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
4.1.1.5.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Katru gadu notiek ministriju sarunas ar Latvijas Pašvaldību savienību (turpmāk – LPS), kurās tiek pārrunāti aktuālākie vides jautājumi, t.sk. ūdeņu jomā. Ministrijas pārstāvji piedalās LPS izpilddirektoru sēdēs, kur iepazīstina ar aktuālajiem ES un Latvijas tiesību aktu projektiem un citiem jaunumiem. Ministrijas darbinieki sniedz informāciju LPS organizētās informatīvās sanāksmēs, kurās pašvaldību pārstāvjus un citus interesentus iepazīstina ar jauniem vai topošiem ES un Latvijas dokumentiem.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.6.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ministrijas darbinieki organizē informatīvas sanāksmes par jaunākajiem Latvijas un ES tiesību aktiem/ tiesību aktu projektiem. Informācija par sanāksmju norisi tiek nosūtīta potenciālajam interesentu lokam, kā arī publicēta ministrijas tīmekļa vietnē. Izteiktie viedokļi tiek izvērtēti tiesību aktu projektu vai nacionālo pozīciju par ES tiesību aktiem izstrādē.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.7.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] MK 2009. gada 25. augusta noteikumi Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” nosaka sabiedrības līdzdalības kārtību, t.sk. pirms normatīvo aktu starpinstitūciju saskaņošanas procesa uzsākšanas Tiesību aktu projektu publiskajā portālā (turpmāk – TAP portāls). TAP portālā ieinteresētajām pusēm tiek nodrošināta iespēja izteikt viedokli par izstrādātajiem tiesību aktu un plānošanas dokumentu projektiem.	KEM	pastāvīgi
4.1.1.8.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Atbilstoši Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānam laika posmam līdz 2030. gadam ir izstrādāts ziņojums par klimatu un tūrismu, kas ir publiski pieejams.	KEM	pastāvīgi

4.2. Starptautiskā sadarbība

4.2.1. Uzdevums: *Sadarboties ar kaimiņvalstīm un starptautiskām organizācijām, lai risinātu pārrobežu kopīgas un saturiski līdzīgās problēmas ūdensobjektu pārvaldībā.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
4.2.1.1.	[Spēkā esošajā regulējumā paredzēta] Ir spēkā 2003. gadā noslēgtie sadarbības līgumi ar Lietuvas un Igaunijas vides ministrijām par sadarbību pārrobežu upju baseinu apsaimniekošanā, kā arī 2010. gadā noslēgtie starpvaldību līgumi ar Igauniju un Lietuvu par sadarbību vides aizsardzības jomā.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.1.2.	[Pašreizējā] Notiek ūdeņu datu apmaiņa ar Lietuvu un Igauniju. Ar Lietuvu 2016. gada 26. maijā noslēgts līgums par sadarbību starp Lietuvas Ģeoloģijas dienestu un LVĢMC par pārrobežu pazemes ūdeņu monitoringu. Ir spēkā 2006. gada līgums starp LVĢMC un Lietuvas Vides aģentūru par sadarbību virszemes ūdeņu monitoringa jautājumos un informācijas apmaiņu par ūdensobjektu stāvokli pārrobežu ūdensobjektos.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.1.3.	[Pašreizējā] Notiek regulāra sadarbība ar kaimiņvalstīm (Igauniju un Lietuvu) ūdeņu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā un dažādu upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādei nepieciešamo dokumentu sagatavošanā un saskaņošanā <i>LIFE GoodWater IP</i> un citu projektu ietvaros.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.1.4.	[Pašreizējā] Notiek regulāra sadarbība HELCOM ¹⁸ , lai īstenotu HELCOM Baltijas jūras rīcības plānu (2021.), īpaši eitrofikācijas un bīstamo vielu jomā, kā arī Helsinku konvencijas mērķus.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.1.5. [4.2.2.5.]	[Jauna] Ir uzsāktas sarunas ar Igaunijas Klimata ministriju par starpministriju sadarbības līguma atjaunošanu, kas ietvertu arī vispārēju ūdeņu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā un regulāru tikšanos atjaunošanu.	KEM	2024. -2025.
4.2.1.6. [4.2.2.6.]	[Jauna] Plānots ar Lietuvas Vides ministriju apspriest starpministriju sadarbības līguma atjaunošanas nepieciešamību.	KEM	2024. -2025.

¹⁸ HELCOM ir Baltijas jūras vides aizsardzības komisija (Helsinku komisija), kuras līgumslēdzējas puses ir Dānija, Igaunija, Krievijas Federācija, Latvija, Lietuva, Polija, Somija, Vācija, Zviedrija un Eiropas Savienība. HELCOM izveidota Konvencijas par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību (1992.) ieviešanas koordinēšanai.

4.2.2. Uzdevums:

- Piedalīties kopīgos pētniecības projektos, datu apmaiņas un stāvokļa novērtēšanas iniciatīvās.
- Uzturēt politikas dialogus, lai veicinātu reģionālo sadarbību pārrobežu piesārņojuma mazināšanā un ilgtspējīgu ūdens resursu izmantošanā.

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
4.2.2.1.	[Pašreizējā] Dažādos projektos piedalās gan KEM, gan tās padotības iestādes, jo īpaši LVĢMC.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.2.2.	[Pašreizējā] Latvijas, Igaunijas un Lietuvas atbildīgās iestādes sadarbojas upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu izstrādes gaitā un dažādu projektu ietvaros, tiek nodrošināta datu apmaiņa un organizētas ekspertu un politikas veidotāju sanāksmes.	KEM, LVĢMC	pastāvīgi
4.2.2.3.	[Pašreizējā] Reizi gadā notiek Baltijas Vides ministru sanāksmes, kurās tiek pārrunāti aktuālākie vides pārvaldības jautājumi, t.sk. ūdeņu aizsardzības/pārvaldības jomā.	KEM, VARAM	pastāvīgi
4.2.2.4.	[Pašreizējā] Eiropas Savienības Ūdens un jūras direktoru sanāksmēs divas reizes gadā notiek informācijas apmaiņa par ūdeņu apsaimniekošanas, upju baseinu apsaimniekošanas, ūdeņu kvalitātes un kvantitātes jautājumiem, minēto jomu prioritātēm, labajām praksēm u.c.	KEM	pastāvīgi
4.2.2.5. [4.2.1.5.]	[Jauna] Ir uzsāktas sarunas ar Igaunijas Klimata ministriju par starpministriju sadarbības līguma atjaunošanu, kas ietvertu arī vispārēju ūdeņu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā un regulāru tikšanos atjaunošanu.	KEM	2024. -2025.
4.2.2.6. [4.2.1.6.]	[Jauna] Plānots ar Lietuvas Vides ministriju apspriest starpministriju sadarbības līguma atjaunošanas nepieciešamību.	KEM	2024. -2025.

4.2.3. Uzdevums: *Izvērtēt iespējas jaunu modeļu ieviešanai – piemēram, “sateces baseinu konsultanta” (“catchment officer”¹⁹) pieeja, kas tiek izmantota Dānijā, Zviedrijā, Somijā, lai upju baseina līmenī ieviestu upju baseinu apsaimniekošanas plānus.*

#	Rīcība	Atbildīgais	Termiņš
4.2.1.1	<p>[Jauna]</p> <p>Izvērtēt iespējamus risinājumus “sateces baseina konsultanta” (“catchment officer”) ieviešanai Latvijā, izvērtējot citu valstu pieredzi, iespējamo sasaisti ar esošajām institūcijām (piemēram, LLKC vai pašvaldības), kā arī iespējamus finansēšanas mehānismus un avotus.</p>	KEM	līdz 2027.

NĀKAMIE SOĻI

Atbilstoši šajā informatīvajā ziņojumā sniegtajai informācijai, Klimata un enerģētikas ministrija rosina:

1. pieņemt informatīvo ziņojumu zināšanai;
2. pievienot informatīvo ziņojumu pielikumā atbildes vēstulei Saeimas Ilgtspējīgas attīstība komisijai;
3. informatīvajā ziņojumā norādītajām atbildīgajām un iesaistītajām pusēm īstenot ceļa kartē noteikto, informāciju par progresu iesniedzot Klimata un enerģētikas ministrijai iekļaušanai informatīvajā ziņojumā par Vides politikas pamatnostādņu 2021.-2027. gadam izpildi Ministru kabineta 2022. gada 31. augusta rīkojumā Nr. 58 noteiktajā termiņā.

¹⁹ “Sateces baseina konsultants” (“catchment officer”) ir speciālisti, kam ir zināšanas ūdeņu apsaimniekošanā un eitrofikācijas mazināšanai. Šo speciālistu uzdevums ir būt par kontaktpersonām lauksaimniekiem, kas palīdz izvēlēties, saskaņot un ieviest konkrētā saimniecībā piemērotākos vides aizsardzības pasākumus. Šie speciālisti nodrošina saikni starp lauksaimniekiem, pašvaldībām, valsts institūcijām, kā arī vides aizsardzības organizācijām, pārzinot sasniedzamos vides mērķus, atbilstošus pasākumu finansēšanas avotus un to izvirzītos nosacījumus.